

Educational Policies of the Political Parties in Turkey

Erdal Toprakci*

Ege University

Aysun Akcay Gungor**

Ege University

Abstract

The aim of this research is to analyze the party programs of 15 political parties which have participated in the general election of 2011 on the basis of their educational policies. Document analyzing technique from qualitative research designs is used at this study. Data sources of the study consist of education programs of parties which have participated in the general election of 2011. Content analysis is used for data analysis.

Keywords: Educational policy, political party program, educational administration, educational supervision, educational planning and education economy

Türkiye’deki Siyasal Partilerin Eğitim Politikaları

Özet

Bu araştırmanın amacı, 2011 Genel Seçimlerine katılan 15 siyasi partinin, programları temelinde, eğitim politikalarını ortaya koymaktır. Çalışmada nitel araştırma desenlerinden belge (doküman) incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 2011 yılı genel seçimlerine katılan partiler oluştururken, araştırmanın veri kaynakları, 2011 yılı genel seçimlerine katılan partilerin programlarının “Eğitim” başlıklarından oluşmaktadır. Verilerin çözümlenmesinde içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Buna göre, 15 siyasi parti programında eğitim politikalarını somutlayan “eğitim yönetimi, eğitim denetimi, eğitim planlaması ve eğitim ekonomisi (EYDEP)” kavramları (ifadeleri) aranmıştır. Araştırmanın sonucunda; partilerin eğitim politikalarını somutlayan kavramların tümüyle ilgili bahsedilen ifade sayısı toplam 414’tür. Bu ifadelerin 189’u eğitim planlaması, 110’u eğitim ekonomisi, 104’ü eğitim yönetimi ve 11’i eğitim denetimi kavramları ile ilgilidir. Parti programlarında daha çok eğitimin planlaması boyutundan söz edildiği, eğitimin denetim boyutunun ise pek önemsenmediğini göstermektedir. Ayrıca parti programları arasında yapılan benzerlik karşılaştırmaları sonucunda siyasi anlamda benzerlik göstermeyen partilerin eğitim hususunda benzeştiği, siyasi anlamda benzer görüşleri taşıyan bazı partilerin ise eğitimin farklı kategorilerinde ayrıştığını ortaya çıkarmıştır.

Anahtar kelimeler: Eğitim politikaları, Siyasal Parti programı, Eğitim yönetimi, Eğitim denetimi, Eğitim planlaması, Eğitim ekonomisi

* **Erdal Toprakci** is a professor of Educational Administration at Ege University, Turkey.

****Aysun Akcay Gungor** is a doctoral student at the department of Educational Administration at Ege University, Turkey

Giriş

Eğitim sistemini, toplum sisteminden ve toplumsal gereksinimlerden ayrı olarak düşünmek doğru değildir. Bütün ülkeler değişen modern üretim biçimlerine ve yöntemlerine yanıt verecek tarzda eğitim, öğretim işlerini yürütmek ve yenilemek zorundadır (Duman, 1991). Bu zorunlulukta, o sistemin eğitim politikalarının önemi yadsınamaz. Bir ülkenin eğitim politikası, eğitimin nasıl yönetildiği, denetlendiği, planlandığı ve finanse edildiği (ekonomi) ile ilintilidir. Eğitim yönetimi; eğitim örgütlerini saptanan amaçlara ulaştırmak üzere insan ve madde kaynaklarını sağlayarak ve etkili biçimde kullanarak, belirlenen politikaları alınan kararları uygulamaktır (Taymaz, 2003: 46). Eğitim denetimi, eğitim örgütlerinin amaçlarının gerçekleşme derecesini saptamak, daha iyi sonuçlar elde edebilmek için önlem almak ve süreci geliştirmek çabalarının toplamıdır. Her örgüt gibi eğitim örgütleri de, var oluş nedeni olan amaçlarını gerçekleştirme durumunu sürekli olarak izlemek ve bilgi edinmek zorundadır. Bu da eğitimin girdilerinin, sürecin ve çıktılarının planlı ve sürekli bir biçimde kontrol edilmesi ve değerlendirilmesi ile olanaklıdır. Bu olgu, sürekli bir izleme, inceleme, değerlendirme ve geliştirme etkinliğini kapsayan teftişin önem ve zorunluluğunu göstermektedir (Aydın, 2008: 11). Eğitim planlaması, gelecekte ortaya çıkabilecek olası seçeneği araştırmak, eğitim sisteminin hedefleri ve değişen sorumluluklarını belirlemek, yaşanmakta olan sorunlara dikkati çekmek ve ortaya çıkabilecek sorunlar için çözümler öngörmektir (Adem 1981: 13). Eğitim; davranışlar, görüşler ve değerler üzerine etkide bulunarak kişilerin yenilikleri benimsemelerini ve değişen üretim yöntemlerinden yararlanmalarını sağlayarak ekonomik kalkınmaya katkıda bulunmaktadır (Gülbeden, 1991: 12). Diğer yandan, eğitim, bireylerce çeşitli yararlar (maddi-manevi) sağlayan bir kazanım olarak istenir. İster bireysel isterse toplumsal katkısı açısından değerlendirilsin, eğitilmek isteyen ya da eğitilmek zorunda olunan insanların eğitimleri için kaynakların (insan ve madde) tahsisine gerek vardır. Eğitimin amaçlarına ulaşabilmesi için kıt kaynaklardan maksimum verimi elde etme çabası eğitim ile ekonomi arasında zorunlu bir ilişkiye gönderme yapmaktadır. Eğitim ekonomisi bu ilişkinin kendisidir ve en alt kademesinden en tepe kademesine eğitim sistemi üzerinde etkili herkes bu ilişkinin hem maddesi hem de ürünüdür.

Görüldüğü gibi, eğitim yönetimi, denetimi, planlaması ve ekonomisi etkili bir eğitim politikası oluşturmanın vazgeçilmez öge ve süreçleridir. Bu öge ve süreçlere gereken önem verilmez ise o eğitim sistemine ait bir politikadan bahsedilemez, eğitimin amaç ve varlığından söz etmek güçleşir ve eğitim formal olmaktan çıkar. Eğitimin tüm vatandaşlar için bir hak olarak kabul edilmesi, devlet ve hükümet yöneticilerine bu hakka erişim sağlamaları sorumluluğu verilmesi uzun yıllar süren ulusal ve uluslararası çaba ve çatışmalardan sonra gerçekleşmiştir (Akyüz, 2010; Gülmez, 2001; Smith, 2001). Türkiye’de eğitim sistemine yön veren bir dizi unsur bulunmaktadır. Bunlardan yasal belge niteliği taşıyanları; Anayasa, Kanunlar, Uluslararası antlaşmalar, Hükümet programları, Kalkınma planları ve Milli eğitim şuraları kararlarıdır. Ayrıca, siyasi partilerin programlarının da, özellikle iktidara geldiklerinde eğitim sistemi üzerinde çok fazla etkide bulunacakları göz önüne alındığında, yasal belgeler kadar önemli olduğu söylenebilir.

‘Siyasi parti’ kavramı “Fransız siyaset bilimci Gougel’e göre, üyelerinin düşünce ve menfaatlerini gerçekleştirmek için, iktidarı kısmen ya da tamamen elde etmek amacı ile siyasi hayata katılan grup” (Teziç 2007: 312), Kapani (1998)’ye göre “bir program etrafında toplanmış, iktidarı elde etmek ya da paylaşmak amacı güden, sürekli bir örgüte sahip kuruluşlar” ve son olarak Can (2005: 28)’a göre ise “ulusun iradesini somutlaştıran ve onu devlet erkine egemen kılan demokratik organlar” olarak tanımlanmaktadır.

Siyasal partiler, Anayasa ve kanunlara uygun olarak; milletvekili ve mahalli idareler seçimleri yoluyla, tüzük ve programlarında belirlenen görüşleri doğrultusunda çalışmalarını ve açık propagandaları ile milli iradenin oluşmasını sağlayarak demokratik bir Devlet ve toplum düzeni içinde ülkenin çağdaş medeniyet seviyesine ulaşması amacını güderler (Resmi Gazete 1983). Buna göre Siyasal parti programlarının incelenmesi suretiyle hangi partinin eğitime ne kadar önem verdiği saptanabilir. Zira parti programlarında yer alan başlıklardan biri de eğitimidir. Her zaman siyaset ve eğitim arasında doğrudan bir ilişki olmuştur. Toplumdaki diğer kurumları etkileme potansiyeli eğitim kurumunu çok önemli bir toplumsal kurum yapmaktadır (Toprakçı, 2009:7). Bu da partilerin bu kuruma özel önem vermeleri temelinde programlarında özellikle ele almaları sonucunu doğurmaktadır. Yapılan bu çalışmayla partilerin iktidar olmaları temelinde, eğitim kurumlarının yönetilmesi, denetlenmesi, planlanması ve ekonomisi ile ilgili konulara olan duyarlılıkları, ilgileri, izlemleri çözümleri ve vizyonları konusunda tespitler yapılabilir. Bu tespitler partiler açısından bir öz değerlendirme ve seçmenler açısından da parti tercihinde etkili olacak bilimsel okumalar yapılmasına katkı getirebilir.

Programları temelinde, siyasal partilerin eğitim politikalarını; eğitim yönetimi, eğitim denetimi, eğitim planlaması ve eğitim ekonomisi kavramları ve/veya onları biçimleyen ifade veya ibarelere ne kadar yer verildiğini tespit etmeye çalışan yurt içi ve yurtdışı herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Ancak yurtiçinde özellikle eğitimin içeriği boyutunda siyasal parti programlarında neler olduğunu anlamaya çalışan birkaç çalışma yapılmıştır. Aydın (1997) ”Siyasi Parti ve Hükümet Programlarında Eğitim Öğretim ve Öğretmenler, 1908-1997” adlı çalışmasında, 1908’deki II. Meşrutiyet’ten 1997’ye kadar faaliyette bulunan siyasal partilerin programlarında yer alan eğitim, öğretim ve öğretmenlere yönelik görüşleri ele almıştır. Pektaş (1997) “Büyük kent belediyelerinin eğitim ve kültür hizmetlerine siyasal parti ideolojilerinin yansımaları” adlı yüksek lisans tezinde, 1997 tarihi itibarıyla parlamento’da temsil edilen siyasal partilerin eğitim ve kültür politikalarını incelemiş ve İstanbul ile Ankara Belediyelerinin son iki dönemde yönetiminde olan partilerin kültür ve eğitim politikalarının, belediyelerin eğitim ve kültür hizmetleri üzerindeki etkisini ortaya koymaya çalışmıştır. Güneş ve Güneş (2003) “Türkiye de Eğitim Politikaları ve Sivil Toplum” adlı çalışmalarında, 1920-1993’e kadar hükümet programlarında; 1980-1993 yılları arasında mevcut bazı siyasal parti programlarında ve yine aynı dönemde mevcut sivil toplum kuruluşlarında ‘eğitim’ üzerinde durmuşlardır. Yılmaz (2007) “Türkiye’de Siyasal Partilerin Programlarında Eğitim-Öğretim” adlı kitabında 1923-2007 yılları arasında kurulan tüm siyasi partilerin programlarında yer alan ‘eğitim’ ile ilgili bölümleri toparlayarak Türk siyaset tarihinde eğitim vurgusunun önemi üzerinde durmuştur. Bulut ve Güven (2010) “Siyasal parti programlarında ilköğretim” adlı çalışmalarında, 2008 yılında TBMM’de grubu bulunan

siyasal partilerin programlarında bulunan ilköğretim kademesinde gerçekleştirmeyi hedefledikleri düzenlemeler (bütçe, temel sistemler, insan gücü boyutları temelinde) analiz etmişlerdir. Son olarak, Tok (2012) tarafından yapılan “Türkiye’deki Siyasal Partilerin Eğitim Söylemleri ve Siyasaları” adlı bir çalışmadan söz etmek mümkündür. Bu çalışmada, mecliste grubu bulunan siyasal partilerin eğitim söylemleri ve siyasaları ortaya konmaya çalışılmıştır. Her biri alana çeşitli katkılar getirici nitelik taşıyan çalışmalar, güncel olmama, belirli bir metoda dayanmama, az sayıda parti programının incelenmesi, eğitimin bir kademesi üzerinde durulması vb. şeklinde özetlenebilecek ortak bileşkeleriyle bu çalışmanın yapılması gereğini doğurmuştur. Bu çalışma söz konusu boşlukları doldurabilmek ve eğitim biliminin siyaset bilim ile olan ilişkisi temelinde de seçmenler ile partileri eğitim politikası ve onu somutlayan kavramlar konusunda bilinçlendirmek amacıyla yapılmıştır.

Bu araştırmayla, programları temelinde Türkiye’deki 2011 genel seçimlerine katılan siyasi partilerin, eğitim politikalarını somutlayan kavramlara (eğitimin yönetimi, denetimi, planlaması ve ekonomisi) ya/ya da onları niteleyen ibare ve ifadelere, ne kadar sıklıkla yer verdikleri karşılaştırmalı bir şekilde ortaya koyulmaya çalışılmıştır.

Yöntem

Araştırmada, nitel araştırma yöntemlerinden belge (doküman) incelemesi yöntemi kullanılmıştır. “Bu teknik, resmi ya da özel kayıtların toplanması, sistematik olarak incelenmesi ve değerlendirilmesinde yararlanılan bir veri toplama” sürecidir (Ekiz, 2009: 70). Araştırmanın veri kaynakları, 2011 yılı genel seçimlerine katılan partilerin programlarının “eğitim” ile ilgili kısımlarından oluşmaktadır. 2011 Genel Seçimlerine katılan 15 partinin programı resmi internet sitelerinden indirilerek araştırma kapsamına alınmıştır. Parti programlarında “Eğitim” başlığı altında yer alan ifadeler incelenmiştir. Programlarında “eğitim” başlığı bulunmayan BBP, DP ve HEPAR’ın “eğitimle ilgili ifadeleri” programlarının genelini incelenmesi yoluyla ortaya çıkarılmıştır. BDP, 2011 Genel Seçimlerine parti olarak katılmamış, bağımsız adaylar daha sonra mecliste grup kurmuştur. Bu nedenle BDP parti programı araştırma kapsamına alınmamıştır. Toplanan veriler, içerik analizi yoluyla işlenmiştir. İçerik analizi, verilerin çözümlenmesinde kullanılan bir tekniktir. Berelson’a göre, “İçerik analizi, iletişimin açık/belirgin içeriğinin nesnel, sistematik ve nicel tanımlanmasına yönelik bir araştırma tekniğidir” (Gökçe, 2006: 35). Öncelikle, doküman analizine temel olacak kavramlar (tema, kategori) belirlenmiştir ki bunlar zaten araştırmanın amacı kapsamında aranan eğitimin yönetimi, denetimi, planlaması ve ekonomisi kavramlarıdır. Araştırmanın amacına bağlı olarak, bu kavramları çağrıştıracak, kelime, tema, karakter, cümle veya paragraf, madde ve içerik gibi değişik analiz birimlerinden (Yıldırım ve Şimşek 1999) yararlanılmıştır. Bu birimleri, her bir kavram bazında havuzlayarak frekans tabloları oluşturulmuştur. Bulunan herhangi bir analiz biriminin hangi kavrama ait olduğu araştırmacılar tarafından “tam teyit edilmek” suretiyle kararlaştırılmıştır. Diğer yandan bazı analiz birimlerinin birden fazla kavrama dâhil olabileceği de kabul edilmiştir. Buna göre, parti programlarında her bir kavram ile ilgili birimlerin bulunma sıklığı saptanmaya çalışılmıştır. İkinci aşamada ise karşılaştırmalı analiz yapılmıştır. Parti programlarında her bir kavramla ilgili bulunan birimler tek tek okunarak farklı partilerin programların ne ölçüde benzerlik

gösterdiği ortaya çıkarmak amaçlanmıştır. Örneğin, üniversitelerin özerkliği ile ilgili analiz birimleri, “eğitim yönetimi” kavramı kapsamında değerlendirilmiş, özerkliği savunan partiler arasında “eğitim yönetimi” kavramı açısından benzerlik saptamasında bulunulmuştur. Diğer yandan, “Fırsat Eşitliği” kavramı, eşitliğin sağlanmasına yönelik olarak, örneğin kızların okula gönderilmesi ile ilgili olarak, yasal düzenlemeleri kapsıyor ise “eğitim yönetimi” ; burs veya kamu desteği verilmesi gibi maddi tedbirleri kapsıyor ise “eğitim ekonomisi”, yapılacaklarla bir gelecek tasarlanıyorsa “eğitim planlaması” kavramlarında değerlendirilmiştir.

Bulgular ve Yorum

1. Parti Programlarında Eğitim Politikasını Somutlayan Kavramların Bulunma Sıklıkları

Tablo 1’de görüldüğü gibi tüm parti programlarında, Eğitim politikası ile ilgili toplamda 414 kavram bulunmaktadır. En az frekansın (11 yerde geçen) “eğitim denetimi” kavramı ile ilgili, en fazla frekansın ise (189 yerde geçen) “eğitim planlaması” kavramı ile ilgili ifade, ibare, cümle vb. gibi analiz birimlerinden oluştuğu görülmüştür. Tüm parti programlarında, “eğitim yönetimi” ile ilgili birimlerin toplamı 104, “eğitim ekonomisi” ile ilgili birimlerin toplamı ise 110’ dur.

Tablo 1: Partilerin eğitim politikalarını somutlayan kavramlarının tür ve sıklıkları

	Eğitim Yönetimi	Eğitim Denetimi	Eğitim Planlaması	Eğitim Ekonomisi	Toplam
AKP	12	2	25	16	55
CHP	20	2	44	14	80
MHP	3	-	12	4	19
TKP	5	1	5	5	16
LDP	5	-	6	5	16
EMEP	2	1	3	4	10
MMP	2	-	8	4	14
MP	2	-	19	2	23
SP	15	3	12	17	47
DP	2	-	4	6	12
HAS	4	-	1	4	9
BBP	9	2	13	4	28
DSP	21	-	28	15	64
DYP	-	-	2	1	3
HEPAR	2	-	7	9	18
TOPLAM	104	11	189	110	414

Programında, toplamda en fazla kavram bulunan siyasi parti CHP’dir. DYP ise sadece 3 EYDEP kavramını niteleyen ifadeye sahip olup eğitime en az yer veren ve en dar kapsamlı siyasi parti programıdır. Tok (2012)’un “Türkiye’deki Siyasal Partilerin Eğitim Söylemleri ve Siyasaları” adlı çalışmasında “eğitim sorunlarına ilişkin bilimsel bir çalışmanın sonucu olduğu gözlenen çözüm önerilerinin daha çok CHP tarafından hazırlandığını ve CHP’nin

diğer partilere oranla neredeyse tüm boyutlarda çok daha fazla siyasalar ürettiği gözlenmektedir” (307-308) şeklindeki tespiti bu sonucu destekler niteliktedir.

Eğitim politikalarının her bir kavramı bazında parti programlarının ne durumda olduğu incelendiğinde; DYP’de “eğitim yönetimi” kavramı ile ilgili herhangi bir ifade bulunmamıştır. Programında, “eğitim yönetimi” kavramına en fazla yer veren parti DSP’dir (n=21). Eğitim Yönetimi kavramını somutlayabilecek bir ifade şöyledir:

Eğitim hak, olanak ve özgürlüğünü çocuklarına, gençlerine yeterince sağlamayan toplumların çağı paylaşabilmeleri olası değildir.

Eğitim yönetimi kavramlarına en az yer veren partiler ise ikişer ifade ile HEPAR, EMEP, MMP, MP ve DP’dir. HEPAR; Eğitim Yönetimi kapsamında sadece üniversitelerin özerk olması gerekliliği ve okullarda sanat derslerinin zorunlu hale getirilmesi ile ilgili ifadelere yer verirken; DP daha çok fırsat eşitliği ve eğitim hakkı üzerinde durmuştur. Bu durum siyasi partilerin Eğitim Yönetimi kapsamında nelerin gerekliliğine vurgu yaptıklarını görmek açısından önemlidir.

“Eğitim denetimi” kavramı ile ilgili olan ifadelerden biçimlenen kavramların, sadece 6 siyasi partinin programında bulunması ve sayıca oldukça az olması Eğitim Denetimi kavramına siyasi parti programlarında yeterince yer verilmediğini gösterebilir. Eğitim Denetimine en çok yer veren siyasi parti 3 ifade ile SP’dir. Saadet Partisi denetim anlamında “müfredat denetimi, yükseköğretim kurumlarının denetimi ve eğitimin idari anlamda denetimine” vurgu yapmıştır. Yükseköğretimin denetimi ilgili bir ifade şu şekildedir:

Devlet, yükseköğretimle ilgili plânlama yapmak, standartları belirlemek, yükseköğretim kurumlarının faaliyetlerinin kanunlara uygunluğunu denetlemekle yükümlü olacaktır.

Siyasi parti programlarında eğitim politikaları kapsamında ikinci sırada en çok yer verilen kavram, Eğitim Planlaması kavramıdır. 12 parti programında, Eğitim Planlaması kavramına gönderme yapacak çeşitli ifadelere yer vermiştir. Eğitim Planlaması kavramında eğitimde yeni düzenlemelerin yapılması tüm partilerin programlarında yer almıştır. Mesleki eğitimin geliştirilmesi, yabancı dil öğretimi, okullaşma oranının artırılması, üniversite giriş koşullarının değiştirilmesi, kadınların eğitimi ve istihdamını geliştirecek tedbirler alınması vurgulanan diğer konular arasındadır. Güneş ve Güneş (2003: 115) ‘partilerin programlarında eğitimde cinsiyet eşitsizliğinin giderilmesi’ konusunda hem fikir olduklarını belirtmektedirler. Bulut ve Güven (2010: 297), şu anda mecliste grubu bulunan dört partinin programlarındaki ilköğretime bakışları ile ilgili yaptıkları çalışmalarında, söz konusu partilerin tümünün, yabancı dil öğretiminden söz ettiğini bulgulamıştır. Bu ifadeyi en çok kullanan parti ise 44 kez ile CHP’dir. Bu kavramı somutlayabilecek bir ifade şöyledir;

İki yıl süresince yapılacak değerlendirme ve yönlendirmeler sonucu, öğrencilerimizin yaklaşık üçte birinin üniversitelere, diğerlerinin ise meslek yüksekokullarına yönlendirilmesi hedefe alınacaktır.

Siyasi partilerin eğitim politikalarını somutlayan kavramlardan biri de eğitimin nasıl finanse edileceğinin belirtildiği eğitim ekonomisidir. “Eğitim Ekonomisi” ile ilgili ifade, ibare, cümle vb. gibi analiz birimi azımsanmayacak kadar çoktur. Eğitim Ekonomisi kapsamında toplam 110 analiz birimi kullanılmıştır. İncelenen 15 siyasi partinin tamamı programlarında Eğitim Ekonomisi kavramına yer vermişlerdir. Eğitim Ekonomisi kavramında fırsat eşitliğinin sağlanması, bütçenin artırılması, özür lü ve ihtiyacı olan öğrencilerin desteklenmesi parti programlarında ortak yer alan konulardır. Bulut ve Güven (2010: 297), mecliste grubu bulunan dört partinin (AKP, CHP, MHP, DTP) programlarındaki ilköğretime bakışları ile ilgili yaptıkları çalışmalarında, söz konusu partilerin tümünün eğitimin bütçesinin artırılmasından söz ettiğini bulgulamıştır. Ayrıca, Türkiye’deki Siyasal Partilerin (AKP, CHP, MHP, BDP) Eğitim Söylemleri ve Siyasaları” adlı çalışmasında Tok (2012: 304)’da “Tüm partiler özel eğitime önem verileceğini, bunun için gerekli alt yapının oluşturulacağını belirttiğinden” söz etmektedir. Öte yandan, Güneş ve Güneş (2003:116) “Türkiye de Eğitim Politikaları ve Sivil Toplum” adlı çalışmalarındaki ‘bütün partiler (ANAP, RP, MHP, CHP, DYP, SHP, DSP) programlarında fırsat ve imkân eşitliğine yer vermişlerdir’ şeklindeki tespit de çalışmanın bu bulgusunu destekler niteliktedir.

“Eğitim ekonomisine” en çok yer veren parti 17 ifade ile SP’dir. Partiler Eğitim Ekonomisi kavramı ilgili olarak en çok “devlet desteği” ibaresine yer vermişlerdir. Bu kavramı programında en çok kullanan parti ise 9 ifadeyle AKP’dir. Bu kavramı somutlayabilecek örnek ifade şöyledir:

Yoksul bölgelerde eğitim devlet tarafından oluşturulacak özel programlarla desteklenecektir.

Bu bulgu, Türkiye’de eğitim ekonomisinde devlet desteğinin olmazsa olmaz olarak görüldüğünü göstermektedir. Parti programlarındaki ifadeler doğrultusunda partilerin neredeyse tümünün Türkiye’de eğitimi, devlet tarafından sunulan bir hizmet olarak gördükleri anlaşılmaktadır.

2. Partilerin Eğitim Politikalarının Birbirleriyle Benzerlik ve Farklılıkları

Partilerin, programlarında yer verdikleri “eğitim yönetimi, denetimi, planlaması ve ekonomisi“ kavramları ile ilgili olarak birbirine benzer ya da yakın ifadeler (analiz birimleri) kullanıp kullanmadıklarını belirlemek ve bu kavramlar bazında partilerin birbirine ne kadar benzediğini ortaya koymak amacıyla incelenen 15 partinin benzer ifadelerine ait sıklıklar EYDEP kavram bazlı olarak karşılaştırmalı bir şekilde Tablo 2’de verilmiştir.

2.1. AKP’nin eğitim politikalarının diğer parti politikalarıyla benzerlik ve farklılıkları

AKP Programında diğer partilerden farklı olarak sınıf esasına göre değil ders esasına göre eğitimin düzenlenmesi, ilköğretimin 5. Sınıfından itibaren seçmeli dersler ile mesleki

eğitime yönlendirmenin yapılması ve vakıf üniversitelerinin desteklenmesi konularına değinilmiştir. Bununla ilgili bir ifade şu şekildedir:

Okullarda sınıf esaslı yerine ders esasını temel alan yapılanma benimsenecek; okul yapımında tek tip bayındırlık modeli terk edilerek esnek bir yapılanmaya gidilecektir.

Tablo 2 incelendiğinde diğer partilerle benzerliğin en fazla AKP programında olduğu (72) görülmektedir. En fazla benzerliğin de SP programı ile olduğu (14) anlaşılmaktadır. Her bir Eğitim Politikası kavramı bazında; AKP'nin Eğitim Yönetimi kavramında en çok BBP ile benzerlik gösterdiği anlaşılmaktadır. Partilerin benzerlik gösterdiği konular; "eğitim hakkı, eğitimde teknolojinin gerekliliği, eğitim yönetiminde merkezietilikten yerelliğe geçmenin önemi ve fırsat eşitliği" dir. Partilerin benzer ifadelerine örnek vermek gerekirse;

Eğitimde fırsat eşitliği her geçen gün yok olmaktadır" (AKP parti programı)

Devlet, bütün imkânlarını fırsat eşitliği ilkesine uygun olarak vatandaşlarının hizmetine sunmakla mükelleftir (BBP parti programı)

Eğitim Denetimi kavramında AKP sadece CHP ile benzerlik göstermektedir. Her iki partinin de değindiği konu ise din eğitiminin denetlenmesidir. Partilerin benzer ifadelerine örnek vermek gerekirse;

Din eğitimi ve ğretimi konusunda anayasanın 24. maddesiyle devlete verilen görevler, bu maddenin lafzına ve ruhuna uygun düşecek şekilde yerine getirilecek; özellikle isteğe bağlı din eğitimi ihtiyacı, eksiksiz düzeyde karşılanarak elverişsiz koşullarda ve ehliyetsiz kişiler eliyle yürütülen sağlıksız ve denetim dışı din eğitimi uygulamalarına meydan verilmeyecektir (AKP parti programı)

Diyanet İşleri Başkanlığı'na bağlı Kuran Kursları dışındaki Kuran Kursları veya benzeri hizmet sunan kuruluşlara izin verilmemesi, tüm Kuran Kurslarının etkin olarak denetlenmesi sağlanacaktır. (CHP parti programı)

Tablo 2: Partilerin eğitim politikalarının, onu somutlayan kavramları bazında, birbirleriyle benzerlikleri

	AKP	CHP	MHP	TKP	LDP	EMEP	MMP	MP	SP	DP	HAS	BBP	DSP	DYP	HEPAR	Toplam	
AKP																	
EY		3	0	0	0	1	0	1	2	0	1	4	1	0	0	13	
ED		1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	
EP		5	5	0	0	0	1	4	6	1	0	4	6	1	1	34	
EE		1	2	1	2	1	2	0	6	3	1	1	4	0	0	24	
Toplam		10	7	1	2	2	3	5	14	4	2	9	11	1	1	72	
CHP																	
EY	3		0	0	0	0	0	2	4	2	2	3	3	0	0	19	
ED	1		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	
EP	5		1	1	0	0	2	3	3	1	0	6	4	1	1	28	
EE	1		3	0	1	2	2	1	2	0	1	2	0	1	1	18	
Toplam	10		4	1	1	2	4	7	8	5	2	10	9	1	2	66	
MHP																	
EY	0	0		0	0	0	1	3	1	0	0	2	1	0	0	8	
ED	0	0		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
EP	5	1		0	1	0	2	5	3	1	0	6	3	0	1	28	
EE	2	3		0	0	1	1	1	2	1	3	1	3	0	4	22	
Toplam	7	4		0	1	1	4	9	6	2	3	9	7	0	5	58	
TKP																	
EY	0	0	0		0	1	0	0	0	1	0	2	3	0	2	9	
ED	0	0	0		0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	
EP	0	1	0		0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	2	
EE	1	0	0		0	3	1	0	2	2	1	1	2	0	2	15	
Toplam	1	1	0		0	5	1	0	2	3	1	4	5	0	4	27	
LDP																	
EY	0	0	0	0		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
ED	0	0	0	0		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
EP	0	0	1	0		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	
EE	2	1	0	0		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	
Toplam	2	1	1	0		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4	
EMEP																	
EY	1	0	0	1	0		1	0	2	0	0	0	3	0	1	9	
ED	0	0	0	1	0		0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	
EP	0	0	0	0	0		0	1	1	0	0	0	0	0	2	4	
EE	1	2	1	3	0		2	0	2	1	1	1	3	0	1	18	
Toplam	2	2	1	5	0		3	1	5	1	1	1	6	0	4	32	
MMP																	
EY	0	0	1	0	0	1		1	1	0	0	1	0	0	0	5	
ED	0	0	0	0	0	0		0	0	0	0	0	0	0	0	0	
EP	1	2	2	0	0	0		1	1	0	0	1	1	0	1	10	
EE	2	2	1	1	0	2		0	2	1	1	1	1	0	1	15	
Toplam	3	4	4	1	0	3		2	4	1	1	3	2	0	2	30	
MP																	
EY	1	2	3	0	0	0	1		1	1	0	0	1	0	0	10	
ED	0	0	0	0	0	0	0		0	0	0	0	0	0	0	0	
EP	4	3	5	0	0	1	1		1	1	0	0	1	0	1	18	
EE	0	2	1	0	0	0	0		0	2	1	1	1	0	1	9	
Toplam	5	7	9	0	0	1	2		2	4	1	1	3	0	2	37	
SP																	
EY	2	4	1	0	0	2	1	1		1	3	4	2	0	0	21	
ED	0	0	0	0	0	0	0	0		0	0	0	0	0	0	0	
EP	6	3	3	0	0	1	1	1		1	0	2	4	1	1	24	
EE	6	1	2	2	0	2	2	0		2	1	2	3	0	3	26	
Toplam	14	8	6	2	0	5	4	2		4	4	8	9	1	4	71	
DP																	
EY	0	2	0	1	0	0	0	1	1		1	1	0	0	0	7	
ED	0	0	0	0	0	0	0	0	0		0	0	0	0	0	0	
EP	1	1	1	0	0	0	0	1	1		0	1	1	0	0	7	
EE	3	2	1	2	0	1	1	2	2		1	1	2	1	1	20	
Toplam	4	5	2	3	0	1	1	4	4		2	3	3	1	1	34	
HAS																	
EY	1	2	0	0	0	0	0	0	3	1		2	0	0	0	9	
ED	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		0	0	0	0	0	
EP	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		0	0	0	0	0	
EE	1	0	3	1	0	1	1	1	1	1		1	1	0	1	13	
Toplam	2	2	3	1	0	1	1	1	4	2		3	1	0	1	22	
BBP																	
EY	4	3	2	2	0	0	1	0	4	1	2		1	0	1	21	
ED	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		0	0	0	0	
EP	4	6	6	1	0	0	1	0	2	1	0		2	0	0	23	
EE	1	1	1	1	0	1	1	1	2	1	1		0	0	0	11	
Toplam	9	10	9	4	0	1	3	1	8	3	3		3	0	1	55	
DSP																	
EY	1	3	1	3	0	3	0	1	2	0	0	1		0	1	16	
ED	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		0	0	0	
EP	6	4	3	0	0	0	1	1	4	1	0	2		0	0	22	
EE	4	2	3	2	0	3	1	1	3	2	1	0		0	0	22	
Toplam	11	9	7	5	0	6	2	3	9	3	1	3		0	1	60	
DYP																	
EY	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		0	0	0	
ED	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		0	0	0	
EP	1	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0		0	1	4	
EE	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0		0	0	1	
Toplam	1	1	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0		0	1	5	
HEPAR																	
EY	0	0	0	2	0	1	0	0	0	0	0	1	1	0	5	5	
ED	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
EP	1	1	1	0	0	2	1	1	1	0	0	0	0	1	9	9	
EE	0	1	4	2	0	1	1	1	3	1	1	0	0	0	15	15	
Toplam	1	2	5	4	0	4	2	2	4	1	1	1	1	1	29	29	
TOPLAM		72	66	58	27	4	32	30	37	71	34	22	55	60	5	29	602

EE: Eğitim Ekonomisi, EY: Eğitim Yönetimi, EP: Eğitim Planlaması, ED: Eğitim Denetimi

Eğitim Planlaması kavramıyla ilgili olarak, AKP'nin en çok benzerlik gösterdiği iki parti SP ve DSP'dir. Her üç partinin de eğitim planlaması anlamında üzerinde en çok durdukları konular ise; "eğitim reformu, zorunlu eğitimin 11 yıl olması, engelli yurttaşların eğitimi, meslek liselerinin önemi-mesleki eğitim ve üniversite reformu" dur. Partilerin benzer ifadelerine örnek vermek gerekirse;

Sanayi ara elemanı gereksinmesinin karşılanmasında ve dolayısıyla ülke kalkınmasında mesleki ve teknik eğitimin çok büyük önemi vardır. Mesleki eğitim geliştirilecektir. (DSP parti programı)

Zorunlu eğitimin ikinci ve üçüncü kademesi mesleki ve teknik eğitime geçişi kolaylaştıracak şekilde programlanacaktır. (SP parti programı)

Mesleki ve teknik eğitim ile çıraklık eğitimi ve meslek edindirme kursları geliştirilecektir. (SP parti programı)

Sanayi ve ticaret odaları ve işadamlarının kurmuş olduğu sivil toplum örgütleri ile birlikte iş dünyasının ihtiyaç alanları belirlenerek dinamik ve günün ihtiyaçlarına uyan Mesleki Eğitim Programları" geliştirilecektir '(AKP parti programı)

Eğitim ekonomisi kavramıyla ilgili olarak, AKP'nin en çok benzerlik gösterdiği parti SP'dir. Partilerin benzer ifadelerine örnek vermek gerekirse;

Özürlülerin eğitimine önem verilecek, bunun için kurumlar geliştirilecek ve desteklenecektir. (SP parti programı)

Özürlü öğrencilerin eğitimine özel bir önem verilecek, bu amaçla faaliyet gösteren dernek, vakıf ve sosyal yardım kuruluşlarının faaliyetleri özellikle desteklenecektir. (AKP parti programı)

2.2. CHP'nin eğitim politikalarının diğer parti politikalarıyla benzerlik ve farklılıkları

Diğer partilerden farklı olarak CHP programında, laik ve demokratik eğitim ortamının sağlanması, azınlıklara din eğitimi olanağı sağlanması için devlet üniversitelerine bağlı yüksekokullar açılması, zorunlu okul öncesi eğitimin 2 yıl olması, sözleşmeli öğretmenliğin kaldırılması, öğretmenliğe saygınlık kazandırılması için gerekli tedbirlerin alınması, öğretmen örgütlerinin demokratik bir yapı içinde kararlara katılımının sağlanması ve yabancı dil bilen öğretmenlerin yurt dışı değişim programlarına katılımının düzenlenmesi gibi konulara değinilmiştir. Örnek ifadeler şu şekildedir:

Milli Eğitim Bakanlığı'nca, eğitim yöntemlerinin uygulanmasında ve geliştirilmesinde, programların hazırlanmasında, eğitim amaçlarının saptanmasında, eğitim öğretim ve yönetimle ilgili çalışmalarda demokratik

katılım süreçleri geliştirilerek, öğretmen örgütlerinin de katkılarının sağlanmasına özen gösterilecektir. (CHP Parti Programı)

Laik demokratik eğitim ortamı: Okullarda güvenli ve huzurlu eğitim ortamı sağlanacak; okullarda ve yurtlarda cemaat baskısına, laik milli eğitim ilkelerine aykırı yapılanmalara son verilecektir. (CHP Parti Programı)

CHP programı Eğitim Politikaları kavramları toplamında en çok AKP ve BBP programlarıyla benzeşiklik göstermektedir. Diğer yandan, Tablo 2'nin ilgili alanı incelendiğinde CHP'nin Eğitim Yönetimi kavramıyla ilgili olarak en çok SP ile benzerlik (4) gösterdiği anlaşılmaktadır. Partilerin benzerlik gösterdiği konular; "eğitim hakkı, eğitimin siyasallaştırılmaması, üniversite reformu ve düşünce özgürlüğü" dür. Partilerin benzer ifadelerine örnek vermek gerekirse;

Herkesin eğitim hakkı vardır. (SP parti programı)

Eğitim en temel insan hakkıdır. (CHP parti programı)

Siyasi ve ideolojik mülahazalarla sürekli müdahale edilen eğitim sistemimiz, artık başlı başına bir sorun haline gelmiştir (SP parti programı)

CHP, öğrenim ve öğretim sürecini siyasi etkilerden arındırıp, bir devlet politikasına dönüştürme hedefindedir (CHP parti programı)

Eğitim Denetimi kavramında CHP, AKP dışında hiçbir parti ile benzerlik göstermemektedir.(Bak: Tablo 2)

Eğitim planlaması kavramıyla ilgili olarak, CHP'nin en çok benzerlik gösterdiği parti BBP'dir. Her iki partinin de üzerinde en çok durdukları konular ise; "Öğretmen yetiştirme, öğretmen hakları, eğitimde özgür düşünce, eğitimde teknolojinin gerekliliği, yabancı dil eğitiminin önemi ve üniversite reformu" dur. Partilerin benzer ifadelerine örnek vermek gerekirse;

Eğitim meselesinin çözümünde temel etken olan öğretmenlerimizin yetiştirilmesi için gerekli müesseseler oluşturulacaktır. Öğretmenlere eğitim ve öğretimde azami verimli olabilmeleri için gerekli bütün imkânlar sağlanacaktır (BBP parti programı)

Öğretmenlerin Milli Eğitimin amaçlarını gerçekleştirebilecek ve eğitim programlarını başarı ile uygulayabilecek nitelikte yetiştirilme ve çalıştırılmalarına yönelik ilkeler ve altyapı yeniden düzenlenecektir. Öğretmenlerin sürekli eğitimi, çalışma, atanma ve özlük hakları konularında tüm ilkeleri kapsayan bir "çerçeve yasa" çıkartılacaktır. (CHP parti programı)

Eğitim Ekonomisi kavramıyla ilgili olarak, CHP'nin en çok benzerlik gösterdiği parti MHP'dir. Partiler; mesleki eğitim, eğitimde teknolojinin gerekliliği ve eğitimde fırsat eşitliği konularında benzerlik göstermektedir. Partilerin benzer ifadelerine örnek vermek gerekirse;

Ekonomik, teknolojik ve eğitsel acıdan ihtiyaç duyulan destekler devlet tarafından öncelikli olarak sağlanacaktır. (CHP parti programı)

Eğitim mekânları, eğitim teknolojileri ve insan gücü imkânları nitelik ve nicelik açısından bilgi toplumunun gerektirdiği standartlara yükseltilecektir. (MHP parti programı)

2.3. MHP'nin eğitim politikalarının diğer parti politikalarıyla benzerlik ve farklılıkları

MHP Parti Programında eğitimin milli değerleri aşılması gerektiği konusu sıklıkla vurgulanmıştır. Diğer partilerden farklı olarak MHP, yurt dışındaki Türk çocuklarının kültürel kimliklerini korumaları için gerekli tedbirlerin alınması ve şehit, gazi çocuklarının eğitim giderlerinin devlet tarafından karşılanması gerektiği konularına değinmiştir. MHP'nin konuyla ilgili bir ifadesi şöyledir:

Şehit ve gazi çocuklarının her kademedeki eğitim harcamalarının devlet tarafından karşılanması ve yükse öğretime girişlerinde kendilerine kontenjan ayrılması temin edilecektir. (MHP parti programı)

MHP programı Eğitim Politikaları kavramları toplamında en çok BBP programıyla benzeşiklik göstermektedir. Tablo 2'nin ilgili kısmı incelendiğinde MHP'nin Eğitim Yönetimi kavramıyla ilgili olarak, en çok MP ile benzerlik gösterdiği anlaşılmaktadır. Partilerin benzerlik gösterdiği konular; "eğitimin milliliği, eğitimin çağın şartlarına uygun olması gerektiği ve Türk milletinin ülkülerine bağlı bireyler yetiştirmek" tir. Partilerin benzer ifadelerine örnek vermek gerekirse;

Milli eğitim ile ferdi, ailevi, mesleki, sosyal, milli, dini ve insani sorumluluklarını, görevlerini idrak etmiş, tarih şuuru gelişmiş, Türk milletine, onun ülkülerine ve menfaatlerine, Türk ahlâk ve kültürüne bağlı, hayatın problemlerini, zorluklarını göğüslemeye, onlara gerçekçi çözümler getirmeye muktedir, irade sahibi, çalışkan, üretici, milli benliği gelişmiş, toleranslı fertler yetiştirmek azmindeyiz. (MP parti programı)

Türk milletine mensubiyetin gurur ve şuuruna sahip, manevî ve kültürel değerlerimizi özümsemiş, düşünme, algılama ve problem çözme yeteneği gelişmiş, yeni gelişmelere açık, sorumluluk duygusu ve toplumsal duyarlılığı yüksek, bilim ve teknoloji üretimine yatkın, girişimci, demokrat, kültürlü ve inançlı nesillerin yetiştirilmesi eğitim politikamızın temel amacıdır (MHP parti programı)

Eğitim Denetimi kavramında MHP hiçbir parti ile benzerlik göstermemektedir. Zaten MHP parti programında Eğitim Denetimine ait herhangi bir ifadeye de yer verilmemiştir.

Eğitim Planlaması kavramıyla ilgili olarak, MHP'nin en çok benzerlik gösterdiği iki parti BBP'dir. Her iki partinin de üzerinde en çok durdukları konular ise; Eğitim reformu, eğitimde teknolojinin gerekliliği, yabancı dil eğitiminin önemi, mesleki ve teknik eğitimin önemi, eğitimin millîliği ve üniversitelerin çağa uygun hale getirilmesi" dir. Partilerin eğitim reformuyla ilgili benzer ifadelerine örnek vermek gerekirse;

Eğitim sistemi; bilgi toplumunun gerektirdiği bilgi ve becerilerle donatılmış, uluslararası rekabet yeteneğine sahip teknoloji kültürü gelişmiş insan gücünün yetiştirilmesini sağlayacak şekilde yeniden yapılandırılacaktır. (MHP parti programı)

Eğitim sistemimiz ülke gerçeklerine uygun biçimde 21. Asrı Türk ve İslam asrı kılacak, nitelikli insan gücünün yetiştirilmesi hususunda yeniden düzenlenecektir. (BBP parti programı)

Eğitim Ekonomisi kavramıyla ilgili olarak, MHP'nin en çok benzerlik gösterdiği parti HEPAR'dır. Her iki parti de programlarında "Parasız eğitim, eğitimde fırsat eşitliği, istihdam ve eğitim ilişkisi ve eğitim hakkı konularına vurgu yapmışlardır. Partilerin benzer ifadelerine örnek vermek gerekirse;

Bu ülkede kimse aç yatmayacak, kimse işsiz kalmayacak, parasızlıktan okula gidemeyen çocuk olmayacak (HEPAR parti programı)

Eğitim ve öğretimde imkân ve fırsat eşitliği sağlanacak (MHP parti programı)

2.4. TKP'nin eğitim politikalarının diğer parti politikalarıyla benzerlik ve farklılıkları

TKP Parti Programında diğer partilerden farklı olarak eğitimin sosyalist devletin yeni sınıfsız toplumunu yaratmada bir araç olduğu ve eğitimin içeriğinin buna göre düzenleneceği vurgulanmıştır. Bununla ilgili birkaç ifade şöyledir:

Yeni insanın sınıfsız topluma giden süreçte, aynı zamanda "mücadele eden insan" olduğundan hareketle, eğitim, sınıfsız bir dünya için verilen mücadeleye bilimsel ve ahlaki açılarından yardımcı olur. (TKP parti programı)

Yeni insan, ideolojik, kültürel ve fiziki varlığıyla bir bütündür. Toplum ve devlet, bu bütünün uyumlu ve sağlıklı gelişmesinden sorumludur. (TKP parti programı)

TKP programı Eğitim Politikaları kavramları toplamında en çok DSP programıyla benzeşiklik göstermektedir. Tablo 2 incelendiğinde TKP'nin Eğitim Yönetimi kavramıyla ilgili olarak, en çok DSP ile benzerlik gösterdiği anlaşılmaktadır. Partilerin benzerlik

gösterdiği konular; “yönetimde ortak karar alma mekanizması oluşturma, toplumsal dayanışma ve bireyin zihinsel ve bedensel gelişiminin önemi” dir. Partilerin benzer ifadelerine örnek vermek gerekirse;

Eğitimin her dalında çağdaş eğitim yöntemleri uygulanacak ve bu yöntemlerin geliştirilmesine öğretmen ve öğrencilerin ortak katkıları özendirilecektir. (DSP parti programı)

Öğretmenler, öğrenciler, veliler ve eğitim kurumlarındaki hizmet işçileri ayrı ve birleşik örgütlenmelerle eğitim politikalarının oluşturulmasına beraberce katılırlar. (TKP parti programı)

TKP programı, Eğitim Denetimi kavramında, EMEP programı ile benzerlik göstermektedir. TKP parti programında Eğitim Denetimi’ne ait “18 yaşın altındaki çocuk ve gençlerin, eğitim süreçlerinin bir parçası olmayan işlerde çalışmaları/çalıştırılmaları yasaktır” ifadesine yer verilmiş ve bu sürecin denetlenmesi gerektiğine vurgu yapılmıştır. EMEP’in parti programında yer alan hemen hemen aynı kabul edilebilecek, “Kadınlar, çocuklar ve gençler için: 18 yaşın altındaki çocukların çalıştırılması yasaklanacaktır” şeklindeki ifade benzerliği kanıtlamaktadır.

Eğitim Planlaması kavramıyla ilgili olarak TKP CHP ve BBP ile benzerlik göstermektedir. Üç partinin de eğitim planlaması anlamında üzerinde durdukları konu; ”Yabancı dil eğitiminin önemi” dir. Partilerin dil eğitimine dair benzer ifadelerine örnek vermek gerekirse;

Her lise öğrencisi en az bir yabancı dili öğrenecek: Çağdaş yabancı dillerin eğitimine önem verilecek, akademik veya mesleki liseyi bitirenlerin en az bir yabancı dili iyi bilmelerini sağlayacak düzeyde nitelikli eğitim verilecek. (CHP parti programı)

Yabancı dil öğretimi teşvik edilecektir. (BBP parti programı)

Yabancı dil eğitim politikası, insanlığın kültürel ve bilimsel birikiminden azami ölçüde faydalanmak ve halklar arası kardeşliği güçlendirmek hedefi doğrultusundadır. (TKP parti programı)

Eğitim Ekonomisi kavramıyla ilgili olarak TKP’nin en çok benzerlik gösterdiği parti EMEP’dir. Her iki parti de programlarında “Parasız eğitim, eğitimde devlet desteğiyle eğitimin özelleştirilmesine karşı olma” konularına vurgu yapmışlardır. Partilerin benzer ifadelerine örnek vermek gerekirse;

Bütün özel eğitim kurumları kamulaştırılır. (TKP parti programı)

Sermaye egemenliğinin dayanaklarından biri ve parçası olan eğitim sistemine son verilecektir. (EMEP parti programı)

2.5. LDP'nin eğitim politikalarının diğer parti politikalarıyla benzerlik ve farklılıkları

LDP Parti Programının, diğer partilerden oldukça farklı olduğu Tablo 2'ye bakarak anlaşılabilir. Diğer partilerle en az benzerlik gösteren program LDP'ye aittir. Bu partinin programında, merkezi eğitimin totaliter devlet artığı, çağdışı bir uygulama olduğu, devletin eğitimden tamamen çekilmesinin hedeflendiği, müfredatın serbest olması, eğitimde özelleştirmenin ve rekabet ortamının sağlanması gerektiği konularına değinilmiştir. Örnek ifadeler şöyledir:

Eğitimde devlet, kısa süre daha ilköğretimi üstlenmek dışında hiçbir rol almayacaktır. Biz merkezi eğitimin totaliter devlet artığı, çağ dışı bir uygulama olduğuna inanıyoruz. (LDP parti programı)

Nihai amaç, devletin eğitimden tümüyle çekilmesidir. (LDP parti programı)

Her düzeyde eğitimin vakıf ve özel kuruluşlarınca üstlenilmesi teşvik edilecek; eğitim veren kuruluşlar arasında da gerçek, bir rekabet ortamı yaratılacaktır. (LDP parti programı)

Tablo 2 incelendiğinde, LDP programı Eğitim Politikaları kavramları toplamında (ki o da birer ifade olarak) AKP ve CHP programlarıyla benzerlik göstermektedir. “Müfredatın çağa uygunluğu” ve “eğitimin desteklenmesi” benzerlik konularıdır.

2.6. EMEP'in eğitim politikalarının diğer parti politikalarıyla benzerlik ve farklılıkları

EMEP Parti Programında, diğer partilerden farklı olarak, sermaye egemenliğinin dayanaklarından biri ve parçası olan eğitim sistemine son verileceği vurgulanmıştır. Ayrıca 18 yaş altı çocukların çalıştırılmasının yasaklanacağı, bu çocukların çalışmak yerine eğitim almasının sağlanacağı ve gerekli denetlemenin yapılacağı parti programında yer almıştır.

Tablo 2'nin ilgili kısmı incelendiğinde, EMEP programı Eğitim Politikaları kavramları toplamında en çok DSP programıyla benzerlik göstermektedir. Eğitim Yönetimi kavramı açısından benzerlik yine DSP programıdır. Benzerlik görülen konular; Eğitim yönetimi kavramında somutlaşan, üniversitelerin özerk bir yapıya kavuşturulması, halk eğitiminin yaygınlaştırılması, demokratik, çağdaş eğitimin ve sanat eğitiminin sağlanmasıdır. Benzerliği somutlayan iki ifade şöyledir:

Yaygın, sürekli ve etkili bilimsel ve sanatsal eğitim, yetişkinleri de kapsayarak geliştirilecektir. (EMEP Parti Programı)

Eğitimi, kültürü, bilgiyi, sanat çalışmalarını ve iletişimi herkese açık tutarak yaygınlaştırır (DSP Parti Programı)

Eğitim Planlaması kavramında EMEP'in en fazla benzerliğe sahip olduğu parti HEPAR'dır. Bu alanda, üniversiteye girişte uygulanan sınavların kaldırılacağı, YÖK'ün kaldırılacağı vurgulanan konular arasındadır.

YÖK ve ÖSS benzeri kurum ve uygulamalar kaldırılacak, özerk demokratik üniversite düzeni kurulacaktır (EMEP Parti Programı)

Üniversite giriş sınavları ve öğrenci harçları kaldırılacaktır. (HEPAR Parti Programı)

YÖK denilen yapay ve siyasi teşkilat kaldırılacak, rektör seçimleri kendi konseyleri nezdinde yapılacak, Cumhurbaşkanlığı onayı denilen kurum da iptal edilecektir (HEPAR Parti Programı)

Eğitim Ekonomisi kavramıyla ilgili olarak ise EMEP Parti Programı ile DSP ve TKP parti programının benzeştiği anlaşılmaktadır. Bu alanda, fırsat eşitliğinin ve eğitime eşit erişimin sağlanması, kimsesiz ve zor durumdaki çocukların eğitiminin devlet tarafından finanse edilmesi, parasız eğitim gibi konulara değinilmiştir. Partiler özellikle eğitim gören her bireyin "eşit haklara" sahip olması gerektiğini vurgulamışlardır. Benzer ifadeler şu örneklerle somutlaştırılabilir:

Gençlere parçası oldukları eğitim veya spor kurumları ile yerelliklerde diğer yurttaşlarla eşit hak ve sorumluluklara sahip olmaları için olanak sağlanır.(TKP Parti Programı)

Kimsesiz çocukların bakımı ve eğitimi güvence altına alınacaktır. (EMEP Parti Programı)

DSP, kimsesiz ve güç durumdaki çocukların eğitim ve istihdam gereksinimleri dahil tüm sorunlarını çözmeye kararlıdır (DSP Parti Programı)

2.7. MMP'nin eğitim politikalarının diğer parti politikalarıyla benzerlik ve farklılıkları

MMP Parti Programında, diğer partilerden farklı olarak, okula başlama yaşının 6'ya indirileceği ve ailesinden uzakta eğitim görenlerin barınma ve ulaşım giderlerinin devlet tarafından karşılanacağı belirtilmiştir. Örnek ifade şu şekildedir:

Ailesinden uzakta öğrenim hayatına devam eden her öğrencimizin barınma ve ulaşım giderleri devlet tarafından karşılanacaktır. (MMP Parti Programı)

MMP programı Eğitim Politikaları kavramları toplamında en çok CHP, MHP ve SP programlarıyla benzerlik göstermektedir. Tablo 2 incelendiğinde, toplamda MMP programının en çok benzeştiği partilerin CHP, MHP ve SP programları olduğu görülmektedir. Diğer yandan Eğitim Yönetimi kavramı açısından eğitimin milli değerleri aktarması gerektiği

söylemleriyle MHP, EMEP, BBP, SP ve MP Parti Programıyla benzeştiği görülmektedir. Söz konusu benzeşikliğe örnek iki ifade şöyledir:

Eğitimde esas, milli bir eğitim olacaktır. (MMP Parti Programı)

Milli benliği gelişmiş, toleranslı fertler yetiştirmek azmindeyiz. (MP Parti Programı)

MMP Parti Programının CHP ve MHP programıyla Eğitim Planlaması kavramı açısından özellikle yabancı dil eğitimine önem verilmesi ve üniversiteye girişte sınavların değil ilgi ve yeteneklerin temel alınması konuları temelinde bir benzerlik vardır. Bu ifadelere örnekler şu şekildedir:

Hazırlık sınıfları iptal edilecek ve gereksiz yıl kaybı ortadan kaldırılacaktır. Bunun yerine yoğunlaştırılmış dil programları eklenerek yabancı dil öğrenimi geliştirilecektir. (MMP Parti Programı)

Her lise öğrencisi en az bir yabancı dili öğrenecek: Çağdaş yabancı dillerin eğitimine önem verilecek, akademik veya mesleki liseyi bitirenlerin en az bir yabancı dili iyi bilmelerini sağlayacak düzeyde nitelikli eğitim verilecek.(CHP Parti Programı)

Türkçenin doğru ve güzel kullanımını teminen iyi bir şekilde öğretimine önem verilecek, ayrıca öğrencilere en az bir yabancı dilin öğretilmesinin alt yapısı oluşturulacaktır(MHP Parti Programı)

MMP, Eğitim Ekonomisi kavramı açısından yine AKP, CHP, EMEP VE SP Parti Programıyla, benzerlik göstermektedir. Bu benzerliklerde özellikle ‘Fırsat eşitliği hususunda vurgu yapılmıştır. Konu ile ilgili ifadeler şu şekilde somutlaştırılabilir:

Fırsat eşitliğinin tartışma dahi yapılamayacağı bir diğer konu eğitimidir. (MMP Parti Programı)

*Eğitimde fırsat eşitliği her geçen gün yok olmaktadır.(AKP Parti Programı)
Üniversiteye giriş sınavlarında tüm lise ve dengi okul mezunlarına fırsat eşitliği sağlanacaktır.(AKP Parti Programı)*

Eğitimde fırsat eşitliği sağlanacak: Kimse maddi olanaksızlıklar nedeniyle, öğretimin hiçbir aşamasında, eğitim hakkından mahrum olmayacak. (CHP Parti Programı)

Her türden okul katkı payı ve harç kaldırılacak, öğrenim ve eğitim kurumlarındaki özelleştirme durdurulacak, çocuklara ve gençlere fırsat eşitliği tanınacaktır. (EMEP Parti Programı)

Kalite düşmüş, eğitimde fırsat eşitliği ortadan kalkmış, hatta birçok gencin eğitim hakkı elinden alınmıştır. Yükseköğretime geçişte fırsat eşitliği ilkesi esas olacaktır. (SP Parti Programı)

2.8. MP'nin eğitim politikalarının diğer parti politikalarıyla benzerlik ve farklılıkları

MP Parti Programında eğitimin milli ve ahlaki boyutu ile terbiye konusu vurgulanmıştır. Diğer partilerden farklı olarak, beyin göçünü önleyici tedbirlerin alınması konusuna değinilmiştir. İfade şu şekildedir:

Bilimin ve bilimsel araştırmaların gelişmesi için moral, sosyal ve ekonomik tüm tedbirleri alarak beyin göçünü önleyecek ve istihdam imkanlarını arttıracacağız. (MP Parti Programı)

Tablo 2 incelendiğinde, MP'nin bütün kavramlar bazında en fazla MHP'nin programı ile benzerlik gösterdiği anlaşılmaktadır. Eğitim Yönetimi kavramında, MP parti programındaki ifadelerle benzeyen en fazla sayıda ifadenin yine MHP (3)'nin programında yer aldığı görülmüştür. Benzerlikler eğitimin terbiye boyutunun önemsenmesi, milli, manevi ve ahlaki değerlere bağlı bir nesil yetiştirmek ve halk eğitimini yaygınlaştırmak konularındadır. Bu benzerlik şu örnekle somutlaştırılabilir:

Milli eğitim ile ferdi, ailevi, mesleki, sosyal, milli, dini, ve insani sorumluluklarını, görevlerini idrak etmiş, tarih şuuru gelişmiş, Türk milletine, onun ülkülerine ve menfaatlerine, Türk ahlâk ve kültürüne bağlı, hayatın problemlerini, zorluklarını göğüslemeye, onlara gerçekçi çözümler getirmeye muktedir, irade sahibi, çalışkan, üretici, milli benliği gelişmiş, toleranslı fertler yetiştirmek azmindeyiz (MP Parti Programı)

Türk milletine mensubiyetin gurur ve şuuruna sahip, manevî ve kültürel değerlerimizi özümsemiş, düşünme, algılama ve problem çözme yeteneği gelişmiş, yeni gelişmelere açık, sorumluluk duygusu ve toplumsal duyarlılığı yüksek, bilim ve teknoloji üretimine yatkın, girişimci, demokrat, kültürlü ve inançlı nesillerin yetiştirilmesi eğitim politikamızın temel amacıdır. (MHP Parti Programı)

Eğitim Planlaması kavramında MP parti programındaki ifadelerle MHP ve AKP'nin, benzeştiği görülmektedir. Benzer iki ifade şöyledir:

Okullarımızda mesleki ve teknik öğrenim ve eğitime büyük ağırlık vermek fikrindeyiz. (MP Parti Programı)

Mesleki eğitim Örgün ve yaygın meslekî-teknik eğitime ve beceri kazandırıcı eğitime ağırlık verilecek, eğitim programları meslek standartlarına dayalı olarak yeniden düzenlenecektir. (MHP Parti Programı)

Temel eğitimin beşinci sınıfından itibaren “seçmeli dersler” konularak öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine göre genel ve mesleki eğitime yönelmeleri sağlanacaktır. (AKP Parti Programı)

Eğitim Ekonomisi kavramında, MP'nin, neredeyse partilerin yarısıyla ortak vurgusunun olduğu görülmüştür. Benzer ifadeler istihdamın artırılmasına yönelik tedbirler alınması ve kaliteli bir eğitimin sunulması için teknolojik desteğin verilmesi konularındadır. Bu benzerlikler şu örneklerle somutlaştırılabilir:

Bilimin ve bilimsel araştırmaların gelişmesi için moral, sosyal ve ekonomik tüm tedbirleri alarak beyin göçünü önleyecek ve istihdam imkânlarını arttıracacağız. (MP Parti Programı)

İstihdam konusunda önemli yapısal problemler olmakla birlikte, genç işsizliğin ve özellikle eğitilmiş genç işsizliğin yüksek oluşu ve uzun dönemlerden beri iş aramakta olanların ve iş bulma ümidini yitirerek iş piyasasından çıkanların giderek artması ülkemizde işsizliğin yapısal işsizlik haline geldiğini ve radikal önemi adımların atılması gerekliliğini ortaya koymaktadır. Bu nedenle sektörde çalışanların değişime uyumunu sağlayacak, onları sektörün ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde yetiştirecek eğitim politikaları önceliğimiz olacaktır. (DP Parti Programı)

Ekonomik yapıda değişimlere ve teknolojik yeniliklere herkesin uyum sağlanmasını ve meslek veya sanat edinimini kolaylaştırıcı, her yaş grubuna yönelik eğitim programlarıyla, işsizliğin önlenmesine eğitimin katkısı artırılacaktır. (DSP Parti Programı)

2.9. SP'nin eğitim politikalarının diğer parti politikalarıyla benzerlik ve farklılıkları

SP Parti programında, eğitim hakkı, eğitimin her kademedede parasız olduğu, halk eğitimine önem verilmesi, din eğitiminin bir hak olduğu ve İmam Hatip Lisesi mezunlarının üniversiteye girişte yaşadıkları zorlukların kaldırılması, engelli ve yüksek zekâlı çocukların eğitimi, mesleki eğitimin geliştirilmesi, YÖK'ün kaldırılması konularına değinilmiştir.

SP Parti Programında, MP Parti Programında olduğu gibi eğitimin terbiye boyutu ve ahlak eğitimi sıklıkla vurgulanmıştır. Diğer partilerden farklı olarak, 4+4+3 modelinin eğitimde uygulanması önerilmiş ve materyalist anlayışı besleyen eğitimin sakıncalarından bahsedilmiştir. Bu ifadeler şu şekildedir:

Yolsuzluk ve rüşvet olayları; aşırı bürokrasi, şeffaflıktan uzak ve demokratik denetim mekanizmalarından yoksun idari yapı, rant dağıtan devletçi ekonomik model, materyalist anlayışı besleyen eğitim nedeniyle, maalesef ülkemizde, had safhaya ulaşmıştır. (SP Parti Programı)

Zorunlu eğitim ve öğretimde 4+4+3 modelinin faydalı olacağına inanıyoruz (SP Parti Programı)

Tablo 2'ye kavramların toplamı açısından bakıldığında, SP programının en fazla AKP programı ile benzerlik gösterdiği anlaşılmaktadır. Öte yandan, Eğitim Yönetimi kavramıyla ilgili olarak SP parti programının en çok BBP parti programlarıyla benzerlik gösterdiği bulunmuştur. Bu ifadelerin bazıları şöyledir:

İktidarımızda eğitimden yoksun hiçbir genç kalmayacağı gibi, eğitim sisteminde yapılacak değişiklikler ile gençlerimizin milli ve manevî değerlerimize bağlı olarak yetişmeleri sağlanacak ve en az eğitim kadar terbiyeye de önem verilecektir. (SP Parti Programı)

Eğitim anlayışımız, milli ve manevi değerlere sahip, çağın ilim ve teknolojisiyle mücehhez, hür düşünceli, üretken, ahlaklı ve yenilikçi nesiller yetiştirmektir. (BBP Parti Programı)

Eğitim Planlaması kavramında SP parti programı ile en fazla benzerliğe sahip parti, 4 benzer vurgu ile AKP'dir. Benzer iki ifade şu şekildedir:

Mesleki ve teknik eğitim ile çıraklık eğitimi ve meslek edindirme kursları geliştirilecektir. (SP Parti Programı)

Mesleki okullara özel bir önem verilecek, üniversite öncesi eğitim, diploma vermenin ötesinde meslek kazandırmaya yönelik bir niteliğe kavuşturulacaktır.(AKP Parti Programı)

Eğitim Ekonomisi kavramıyla ilgili olarak SP parti programı ile en fazla benzerliğe sahip parti, 6 benzer vurgu ile AKP'dir. Benzer ifadeler engellilere yönelik eğitimin maddi olarak desteklenmesi, fırsat eşitliğini sağlamak için maddi olanakların sunulması ve eğitimin parasız olduğu konularında odaklanmıştır. Partilerin benzer ifadelerine örnek vermek gerekirse;

Özürlü öğrencilerin eğitimine özel bir önem verilecek, bu amaçla faaliyet gösteren dernek, vakıf ve sosyal yardım kuruluşlarının faaliyetleri özellikle desteklenecektir.(AKP Parti Programı)

Engellilerin, toplumun önemli ve saygıdeğer bir bölümünü teşkil ettikleri göz önünde bulundurularak, çalışacakları iş sahalarının hazırlanmasına, insanca yaşama şartlarına kavuşturulmalarına, her türlü tesis ve alt yapıda kendileri için gereken yatırımların yapılmasına özel bir itina gösterilecektir. (SP Parti Programı)

2.10. DP'nin eğitim politikalarının diğer parti politikalarıyla benzerlik ve farklılıkları

Diğer Parti Programlarından farklı olarak DP'de, ev kadınlara aile bütçesine katkı sağlamaları için gerekli eğitimi sunmak ve girişimci bireyler yetiştirmek konularına değinilmiştir. Örnek ifadeler şu şekildedir:

Uygar bir toplum kurabilmenin koşullarından biri de girişimci ruha sahip bireyler yetiştirmektir. (DP Parti Programı)

Ev kadınlarının aile bütçesine katkı sağlamak amacıyla girişeceği faaliyetlerin desteklenmesi, bu kapsamda “Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü” nün koordinasyonunda kredilendirme ve iş geliştirme eğitimi imkânlarının sağlanması. (DP Parti Programı)

Tablo 2 incelendiğinde görülmektedir ki, DP parti programının bütün kavramlar bazında en fazla benzerlik gösterdiği program CHP'ye aittir. DP parti programında, Eğitim Denetimi kavramıyla ilgili olarak benzer hiçbir ifadeye rastlanmamıştır. Eğitim Yönetimi kavramında en yüksek benzerlik, DP parti programı ile CHP parti programı arasındadır. Bu benzerliğe her iki partiden birer örnek vermek gerekirse şöyledir:

Eğitim hakkı insanın birey olarak toplumda tek başına hür ve kendi iradesiyle yaşayabilmesi bakımından vazgeçilmez ve engellenemez fırsat eşitliğini de gerektiren temel haklarından birisidir. (DP Parti Programı)

Eğitimde fırsat eşitliği sağlanacak: Kimse maddi olanaksızlıklar nedeniyle, öğretimin hiçbir aşamasında, eğitim hakkından mahrum olmayacak (CHP Parti Programı)

DP'nin Eğitim Planlaması kavramında neredeyse bütün parti programlarıyla birer ortak ifadesi bulunmakla birlikte, Eğitim Ekonomisi kavramında AKP parti programı ile en fazla benzerlik gösterdiği anlaşılmaktadır. Eğitim planlamasında “zorunlu temel eğitim” konusunda DP'nin ; SP,AKP ve CHP parti programlarından birer örnek vermek gerekirse;

Demokrat Parti iktidarında zorunlu temel eğitimin yanı sıra eğitimde adalet ve fırsat eşitliğini sağlayıcı yasal düzenlemeler eksiksiz olarak yerine getirilecektir. (DP Parti Programı)

Zorunlu eğitim ve öğretimde 4+4+3 modelinin faydalı olacağına inanıyoruz. Zorunlu eğitimin ikinci ve üçüncü kademesi mesleki ve teknik eğitime geçişi kolaylaştıracak şekilde programlanacaktır. (SP Parti Programı)

Zorunlu eğitim kademeli, tercih ve yönlendirmeye imkân sağlayacak şekilde yeniden düzenlenecek, halen sekiz yıl olan zorunlu eğitim, alt yapı çalışmaları

hızlandırılarak makul bir süre içerisinde on bir yıla çıkarılacaktır.(AKP Parti Programı)

Öğrencilerimizin ideal bir temel eğitim süreci geçirebilmeleri için; kesintisiz ve zorunlu temel eğitim (ilköğretim) 8 yıldan 10 yıla çıkartılacak, bunun için gerekli çalışmalar ülke genelinde hızla tamamlanacaktır.(CHP Parti Programı)

Eğitim ekonomisi konusunda DP ile AKP ''Parasız eğitim'' konusunda benzerlik göstermektedir. DP parasız eğitimi kadınlar ve kız çocukları için savunurken AKP temel eğitimin parasız olması gerekliliği üzerinde durur:

Temel eğitim, kamu tarafından parasız olarak sunulacaktır.(AKP Parti Programı)

Kadınların ve kız çocuklarının parasız eğitime eşit erişimi garanti altına alınacaktır.(DP parti Programı)

2.11. HAS'nin eğitim politikalarının diğer parti politikalarıyla benzerlik ve farklılıkları

HAS Parti programında, din eğitiminin ve öğretiminin engellenemeyeceği, eğitimin vazgeçilmez, temel bir insan hakkı olduğu, eğitimin kamusal nitelikte bir hizmet olduğu ve sosyal güvenlik kapsamında olması gerektiği ve yeterli imkânı olmayanlar için eğitim giderlerinin devlet tarafından sağlanması konularına değinilmiştir. HAS Parti Programında diğer partilerden farklı herhangi bir ifade yer almamaktadır.

Tablo 2'de görüldüğü üzere, bütün kavramlar bazında HAS programının en fazla benzerlik gösterdiği parti SP'dir. HAS parti programında, Eğitim Denetimi Eğitim Planlaması kavramlarıyla ilgili olarak benzer hiçbir ifadeye rastlanmamıştır. Eğitim Yönetimi kavramında yine SP programıyla en yüksek benzerliği göstermektedir. Bu kavramı niteleyen iki ifade şöyledir:

Eğitim insan kişiliğinin tam gelişmesini, insan hakları ve temel özgürlüklere saygının kuvvetlenmesini sağlayıcı nitelikte olmalıdır.(SP Parti Programı)

Her insan, insan olması hasebiyle haklara; can ve mal güvenliğine, düşünce ve inancını ifade, barınma, sağlık, sosyal güvence, eğitim, istihdam hak ve özgürlüklerine sahiptir.(HAS Parti Programı)

Eğitim Ekonomisi ile ilgili benzerliğin en fazla MHP programıyla olduğu anlaşılmaktadır. Bu kavramı niteleyen ifadelerden örnekler şu şekildedir:

Eğitim sosyal güvenlik kapsamına alınacak, yeterli imkânı olmayan herkesin eğitim giderleri her kademedede kamu kaynakları ile karşılanacaktır'' (HAS Parti Programı)

Eğitim ve öğretimde, toplumun bütün fertlerinin ilgi, eğilim ve yetenekleri doğrultusunda (devlet tarafından)eğitilmesi esas olacaktır.(MHP Parti Programı)

2.12. BBP'nin eğitim politikalarının diğer parti politikalarıyla benzerlik ve farklılıkları

BBP Parti Programında diğer partilerden farklı olarak, kıyafet serbestliğinin sağlanması ve okul, hastane gibi devlet kuruluşlarında yaşanan haksızlıkların denetlenmesi ve bu haksızlıkların üzerine gidilmesi konuları vurgulanmıştır.

Tablo 2'de görülebileceği üzere BBP parti programı bütün kavramlar bazında AKP, CHP ve MHP programlarıyla benzerlik içindedir. Öte yandan her bir kavram bazında farklı partilerle benzerliklere de rastlanabilmektedir. BBP programında Eğitim Yönetimi kavramı temelinde en fazla benzerlik gösteren parti programları AKP ve SP'ye aittir. Her üç parti de din eğitimi konusuna değinmişlerdir. Örnek ifadeler şu şekildedir:

Din eğitimi, 18 yaşına kadar velilerin, 18 yaşından sonra bireylerin kendi isteğine bağlı olarak her kademede serbest olacaktır(SP Parti Programı)

Din eğitimi kişinin seçme hürriyetini sınırlamayan bir müfredat içinde bütün eğitim kurumlarında mecburidir..(BBP Parti Programı)

Din eğitimi ve öğretimi konusunda anayasanın 24. maddesiyle devlete verilen görevler, bu maddenin lafzına ve ruhuna uygun düşecek şekilde yerine getirilecek; özellikle isteğe bağlı din eğitimi ihtiyacı, eksiksiz düzeyde karşılanarak elverişsiz koşullarda ve ehliyetsiz kişiler eliyle yürütülen sağlıksız ve denetim dışı din eğitimi uygulamalarına meydan verilmeyecektir.(AKP Parti Programı)

BBP parti programı, Eğitim Planlaması kavramı açısından en çok CHP parti programıyla benzerlik göstermektedir. Benzerliğe işaret eden iki ifade şu şekildedir:

Bölgelerarası dengesizlikler ortadan kaldırılacak, sivil toplum kuruluşlarıyla gerekli koordinasyon sağlanarak, eğitime katkıları azami düzeye çıkarılacaktır.(BBP Parti Programı)

Doğu ve Güneydoğu'da nitelikli eğitim: Başta Doğu ve Güneydoğu Anadolu olmak üzere, özellikle kırsal bölgelerde, yoksul kesimlerin yoğun olduğu yörelerde, Yatılı İlköğretim Bölge Okulları (YİBO) sayılarının artırılması (bölgelerarası kalkınmışlık farkı giderilinceye kadar) hedef alınacaktır.(CHP Parti Programı)

Bunların dışında rakamsal olarak benzerlik sayısı yüksek çıkmamış olsa bile incelenen tüm parti programları arasında sadece BBP ve SP partileri "eğitim sistemi" kavramına yaptıkları tanımlar birbirine oldukça benzemektedir.

İktidarımızda eğitimden yoksun hiçbir genç kalmayacağı gibi, eğitim sisteminde yapılacak değişiklikler ile gençlerimizin milli ve manevî değerlerimize bağlı

olarak yetişmeleri sağlanacak ve en az eğitim kadar terbiyeye de 6nem verilecektir. (SP Parti Programı)

Eğitim sistemimiz 6lke gerçeklerine uygun biçimde 21. Asrı T6rk ve İşlam asrı kılacak, nitelikli insan g6c6n6n yetiştirilmesi hususunda d6zenlenecektir. (BBP Parti Programı)

BBP parti programının, Eğitim Ekonomisi kavramları ile ilgili en fazla benzerlik yaşadığı program SP'ye aittir. Benzerliğe işaret eden iki ifade "fırsat eşitliği ve parasız eğitim" konularındadır. Bu konulara ait 6rnek ifadeler yukarıda verilmiştir.

2.13. DSP'nin eğitim politikalarının diğer parti politikalarıyla benzerlik ve farklılıkları

DSP Parti Programında Eğitim Y6netimi, Denetimi, Ekonomisi ve Planlaması ile ilgili kavramlara oldukça geniş yer verildiği g6r6lm6řt6r. DSP ağdaş ve demokratik eğitim konusunu 6zellikle vurgulamaktadır. Diğer partilerden farklı olarak DSP, orta6đretim kurumlarının tek çatı altında toplanması, 6đretim 6yeleri ve 6niversite 6đrencilerine siyasi partilere 6ye olma ve siyaset yapma hakkının tanınması, zorunlu kesintisiz eğitimin 12 yıla çıkarılması, kırsal b6lgeler için gezici eğitim ekiplerinin kurulması, tiyatronun bir k6lt6r aracı olarak desteklenip yaygınlaştırılması, eğitim araçlarına herkesin erişimini sağlamak için kitaplıkların ve 6d6n verme sisteminin 6lke çapında yaygınlaştırılması, çocukların internetle ve satranla erken yaşta tanışmasının sağlanması, radyo ve televizyon aracılığıyla eğitim yayınlarının yapılması konularına değinmiştir. 6rnek ifadeler şu şekildedir:

Değişik dallardaki orta eğitim kurumları tek çatı altında toplanacak; b6ylelikle, bir yandan eğitim birliğini sağlamak kolaylaşırken, bir yandan da eğitim personelinin ve eğitim araç ve gereçlerinin daha verimli değerlendirilmesi sağlanacaktır. (DSP Parti Programı)

Sağlıklı yaşam ve beslenme konusunda, radyo ve televizyondan da yararlanılarak, yaygın ve s6rekli eğitim yapılacaktır. (DSP Parti Programı)

Tiyatro 6nemli bir eğitim ve k6lt6r aracı olarak b6t6n 6lkeye, o arada k6ykentlerle birlikte k6ylere yaygınlaştırılacaktır ve halk katılımı bu alanda desteklenecektir. (DSP Parti Programı)

Çağdaş eğitim ve iletişim teknolojilerinden yararlanılarak, kitaplıklar ve kitap 6d6n verme sistemi yurdun her k6şesine eriştirilerek, eğitici video ve teyp arşivleri oluşturularak, her d6zeyde eğitim, t6m yurttaşların yararına sunulacaktır. (DSP Parti Programı)

Tablo 2'de g6r6ld6đ6 6zere, b6t6n kavramlar bazında DSP ile en fazla benzerlik olan parti programı AKP'ye aittir. Eğitim Y6netimi kavramında DSP programı ile en fazla ortak ifadeye CHP, EMEP ve TKP programında rastlanmaktadır. Bu benzerlik TKP, EMEP ve

DSP’de ‘‘kimsesiz çocukların eğitimi ve çalıştırılması’’na ilişkindir; CHP’de ise kimsesiz çocukların eğitimi vurgusu yapılmadan genel olarak ‘‘çocukların ve gençlerin eğitimi güvence altına alma gerekliliği’’ ve ‘‘çalışan annelerin çocuklarının eğitimi’’ üzerinde durulmuştur. Bu benzerliği niteleyen ifadeler her bir partiden olmak üzere şöyledir:

18 yaşın altındaki çocuk ve gençlerin, eğitim süreçlerinin bir parçası olmayan işlerde çalışmaları/çalıştırılmaları yasaktır.(TKP Parti Programı)

18 yaşın altındaki çocukların çalıştırılması yasaklanacaktır. Kimsesiz çocukların bakımı ve eğitimi güvence altına alınacaktır.(EMEP Parti Programı)

DSP, kimsesiz ve güç durumdaki çocukların eğitim ve istihdam gereksinimleri dahil tüm sorunlarını çözmeye karardır.(DSP Parti Programı)

Eğitim hak, olanak ve özgürlüğünü çocuklarına, gençlerine yeterince sağlamayan toplumların çağı paylaşabilmeleri olası değildir.(CHP Parti Programı)

Kentlerin sosyal gelişme açısından yetersiz bölgelerine, çalışan kadınların, memur ve emekçilerin çocuklarına öncelik verilecek; kamunun doğrudan sorumluluğuna ek olarak, yerel yönetimlerin öncülüğü ve gönüllü kuruluşların katkıları ile yeterince çocuk yuvası ve anaokulu açılması sağlanacaktır.(CHP Parti Programı)

Eğitim Planlaması kavramında DSP programı ile en fazla ortak ifadeye AKP programında rastlanmaktadır. Bu ifadeler genellikle yükseköğretimin nitelik ve nicelik bakımından iyileştirilmesi noktasında benzerlik göstermektedir. Örnek ifadeler şöyledir:

Üniversitelerin, planla belirlenen gelişme hedeflerine uygun nitelikte ve nicelikte eğitilmiş insan gücü yetiştirmeleri ve yine bu hedeflerin gerektirdiği araştırmalara katkıda bulunmaları bir düzene bağlanırken, öğretimde, bilimsel çalışmalarda ve yönetimde özerklikleri ve üniversite öğretim üyelerinin anlatım özgürlükleri güvence altına alınacaktır.(DSP Parti programı)

Türkiye’de yükseköğretim, nicelik açısından büyük bir ilerleme kaydetmiş, ancak nitelik bakımından aynı başarı gösterilememiştir. Yüksek öğretimde köklü bir reforma ihtiyaç vardır. Yüksek öğretim kurumları dâhil, eğitim-öğretim kurumlarımızın çoğu gerçekçi bir anlayıştan uzak, diplomalı işsizler yetiştirmektedir.(AKP Parti Programı)

DSP programının, Eğitim Ekonomisi kavramında en fazla benzerlik gösterdiği program yine AKP’ye aittir. Her iki partide yoksul ve muhtaç çocukların eğitiminde devlet desteği sağlanması gerektiğine vurgu yapmaktadır. Bu kavramı niteleyen iki ifade şöyledir:

DSP, kimsesiz ve güç durumdaki çocukların eğitim ve istihdam gereksinimleri dâhil tüm sorunlarını çözmeye karardır. Devlet, bunun için gerekli maddi destekle birlikte, gerekli eğitimi de sağlayacaktır. (DSP Parti Programı)

Yoksul bölgelerde eğitim devlet tarafından oluşturulacak özel programlarla desteklenecektir. Durumu iyi olmayan ailelerin çocuklarının da özel okullarda

okuyabilmelerini sağlamak amacıyla devlet tarafından hizmet satın alınması yoluna gidilecektir. (AKP Parti Programı)

2.14. DYP'nin eğitim politikalarının diğer parti politikalarıyla benzerlik ve farklılıkları

DYP Parti Programında Eğitim Yönetimi, Eğitim Denetimi, Eğitim Planlaması ve Eğitim Ekonomisi kavramlarına ilişkin ifadeler çok az yer verilmiştir. DYP'de diğer partilerden farklı herhangi bir ifade bulunmamaktadır.

Tablo 2'de görüldüğü üzere, bütün kavramlar bazında, DYP parti programı ile diğer parti programları arasında benzerlik neredeyse yoktur. Diğer yandan kavramların her biri bazında diğer parti programlarıyla benzerliklerin, Eğitim Planlaması ve Eğitim Ekonomisi kavramlarında olduğu anlaşılmaktadır. Eğitim Planlaması kavramında benzerlik içinde olduğu parti programları AKP, CHP, SP ve HEPAR'a aittir. Tüm partiler "üniversite reformu"na vurgu yapmıştır. İfadeler şöyledir:

Türkiye'nin geleceği olan gençlerimizin iyi bir meslek sahibi olmaları için en büyük problemimiz olan üniversite kapılarının kendilerine açılması boynumuzun borcudur. Uygulayacağımız üniversite reformu neticesinde hiçbir lise mezunu açıkta kalmayacaktır.(DYP)

Yükseköğretimde köklü bir reforma ihtiyaç vardır.(AKP Parti Programı)

Kamu ve vakıf üniversitelerinin tümü dünyadaki çağdaş üniversiteler düzeyinde yüksek nitelikli eğitim-öğretim ve bilimsel araştırma yapan, teknolojik ve bilimsel gelişmelere öncülük eden bir düzeye getirilecektir.(CHP Parti Programı)

Üniversitelerin aslî görevi olan bilgi üretme ve yayma işini sağlıklı bir şekilde yapabilmeleri için özgür bir ortam ve işleyen bir idari yapı sağlanacak ve kaynak sorunları çözülecek, köklü bir yüksek öğretim reformu yapılacaktır.(SP Parti Programı)

Üniversiteler tam özerk hale getirilecek, YÖK denilen yapay ve siyasi teşkilat kaldırılacak, rektör seçimleri kendi konseyleri nezdinde yapılacak, "Cumhurbaşkanlığı onayı" denilen kurum da iptal edilecektir.(HEPAR Parti programı)

DYP'nin Eğitim Ekonomisi kavramında benzerlik içinde olduğu parti programı DP'ye aittir.

Eğitim her yaşta herkese açık, sürekli ve parasız olacaktır.(DP Parti Programı)

Tüm vatandaşların eğitim hak ve özgürlükleri, gelişmiş demokrasilerdeki özgürlük anlayışına paralel olarak, parasız uygulanacaktır.(DYP Parti Programı)

2.15. HEPAR'nin eğitim politikalarının diğer parti politikalarıyla benzerlik ve farklılıkları

HEPAR Parti Programında Eğitim Yönetimi, Eğitim Denetimi, Eğitim Planlaması ve Eğitim Ekonomisi kavramlarına ilişkin ifadeler çok az yer verilmiştir. HEPAR eğitim yönetimi konusunda en çok TKP ile benzerlik göstermektedir. Her iki partinin de parasız eğitim, çocukların eğitimi, kültür ve spor eğitimi gibi konulara değindikleri örnek ifadeler aşağıda verilmiştir.

Eğitim, kitle iletişimi, siyasal ve kültürel yaşam, sağlık, spor etkinlikleri gibi alanları ayrı ayrı değil, bir bütün olarak değerlendirir.(TKP Parti Programı)

Okullarda resim ve müzik gibi sanat dersleri yeniden zorunlu hale getirilecek, ilköğretim okullarından itibaren, üniversiteler de dahil olmak üzere "sanat kulüpleri" oluşturularak gençlerimizin sanatlarını icra edebilmeleri için okullarda sahne ve atölyeler kurulacaktır.(HEPAR Parti Programı)

HEPAR Eğitim Planlaması konusunda EMEP ile benzerlik göstermektedir. Her iki parti de spor ve sanat gibi sosyal faaliyetlerin eğitim planlamasında önemi üzerinde durmuştur:

Sporun, gençliğin uyuşturulmasının, yerel ve ulusal düşmanlıkların, ilkel şovenist duyguların ve bireyci rekabetçiliğin halk arasında meşrulaştırılmasının aracı ve ticari bir sömürü sektörü olarak kullanılmasına son verilecektir..(EMEP Parti programı)

"Sanat kulüpleri" oluşturularak gençlerimizin sanatlarını icra edebilmeleri için okullarda sahne ve atölyeler kurulacaktır.(HEPAR Parti Programı)

HEPAR Eğitim Ekonomisi konusunda MHP ile benzerlik göstermektedir. Her iki partinin de üstünde önemle durdukları konu parasız eğitim, fırsat eşitliği ve fakir ailelerin çocuklarının eğitimidir. Örnek ifadeler şu şekildedir:

Eğitim ve öğretimde imkân ve fırsat eşitliği sağlanacak, toplumun bütün fertlerinin ilgi, eğilim ve yetenekleri doğrultusunda eğitilmesi esas olacaktır.(MHP Parti Programı)

İlköğretimin başladığından itibaren parasızlık nedeniyle eğitimi aksayan ve devam edemeyen tek bir çocuk dahi kalmayacaktır. (HEPAR Parti Programı)

Sonuç ve Öneriler

Siyasi partiler parti programlarında birçok alanda yapacakları değişiklik, düzenleme ve uygulamalara ilişkin taahhütlerde bulunmaktadırlar. Partilerin özellikle iktidar olduklarında toplumsal yaşam üzerindeki etkilerinin fazlalığı, onların toplumsal bir kurum olarak eğitim ile ilgili ne yapmak istiyor olabilecekleriyle ilgili olarak önemli hale getirmektedir. 2011 Genel seçimlerine katılan 15 siyasi partinin içinde, yalnızca dört partinin programında; Eğitim Yönetimi, Denetimi, Planlaması ve Ekonomisi kavramlarını somutlayan ifadeler daha çok

yer ayrıldığı görülmüştür. Bu partiler en çok yer verenden en az yer verene doğru CHP, DSP, AKP ve SP'nin programlarıdır. Bu sonuç açısından bakıldığında iktidardaki partinin eğitim politikalarını somutlayan kavramlara yer verme bakımından üçüncü sırada gelmesi ilginçtir. Bu sonuca bakarak söz konusu partinin programı itibariyle, diğer iki partiye göre eğitime daha az önem verdiği söylenebilir. Kalan diğer partilerin söz konusu kavramlara yer verme oranları oldukça düşüktür. Örneğin, DYP programında özelde bu kavramlara genelde ise eğitime neredeyse hiç değinilmediği anlaşılmıştır. Bu sonuç partilerin Türk toplumunun yönetimindeki önemleri ve eğitimin diğer toplumsal kurumlar üzerindeki etkisinin büyüklüğü (Toprakçı 2009) bağlamında yorumlanmadığında potansiyel iktidarların eğitim konusunda çok da hazırlıklı olmadıklarını ortaya koymaktadır. Bu tespiti dayanarak, partilerin programlarında genelde “eğitim” başlığına, özelde ise daha bir sistematiklik ve bilimsellik adına eğitim politikalarını somutlayan kavramlara çok daha fazla yer vermeleri gerektiği söylenebilir.

2011 Genel seçimlerine katılan 15 siyasi partinin, eğitim politikalarını somutlayan kavramları açısından karşılaştırmaları sonucunda, farklılıklarının yanı sıra, bazı konularda benzer düzenlemeler yapmayı taahhüt ettikleri görülmüştür. Eğitim Politikaları açısından, diğer partilerle benzerliğin en fazla AKP'de olduğu görülmüştür. Bu partinin programı en fazla SP programı ile benzerlik göstermiştir. Aslında politik konum itibariyle yakınlıkları bu sonucu destekler niteliktedir.

Eğitim Politikalarını somutlayan kavramlara yer verme açısından, diğer partilerle en az benzerlik gösteren program LDP ve DYP'dir. Ancak DYP programı eğitim başlığına çok az yer verdiğinden benzerlik bulunmamış olabilir. Öte yandan LDP diğer partilerden oldukça farklı bir program özelliği sergilemektedir. Aslında politik açıdan konumu, özellikle özelleştirmeye verdiği önem bağlamında, onu eğitim açısından da farklılaştırmış olabilir.

Parti programlarında eğitim politikalarını somutlayan kavramlara yer verme oranları bakımından en fazla üzerinde durulan kavramdan en az yer verilene doğru diziliş şöyledir: Eğitim Planlaması, Eğitim Yönetimi, Eğitim Ekonomisi ve Eğitim Denetimi. Partilerin programlarında neredeyse “Eğitimin Denetimi” kavramına hiç yer vermedikleri anlaşılmıştır. Bu sonuç partilerin “eğitimin denetimine” nerdeyse hiç önem vermediklerini ortaya koymak bakımından oldukça ilginçtir. Genel itibarla denetlenmek istemedikleri şeklinde yorumlanabilir ancak bunun nedenlerinin özellikle araştırılması gerektiği açıktır.

Bu çalışmanın bulgu ve sonuçları yanında, partilerin genelde “eğitime” özelde “eğitim politikalarını somutlayan her bir kavrama, derinlemesine ortaya koyacak şekilde, ne oranda önem verdiklerini anlamak adına, diğer dokümanları (Tüzük vb.) eğitim ve ilişkili olabilecek faaliyetleri (konferans, panel, konuşmalar vb.) incelenebilir. Eğitim sisteminin mevcut durumu dikkate alınarak mevcut durumda var olan sorunları giderebilecek ya da iyi giden etkinlikleri geliştirebilecek politikalar oluşturup oluşturmadıkları açısından partilerle ilgili başka çalışmalar da yapılabilir. Parti programlarında yer alan ilkelerin, Türk milli eğitiminin amaç ve ilkelerini ne kadar yansıttığı ya da ilişkileri araştırılabilir. Parti programlarında yer alan eğitim planları, eğitim planlaması yöntem ve teknikleri çerçevesinde incelenebilir. Parti

programlarında yer alan eğitimle ilgili ekonomi politikaları, eğitim ekonomisi kuramları çerçevesinde incelenebilir.

Kaynakça

- Adem, M. (2008). Eğitim Planlaması. 4.Baskı. Ankara. Ekinoks Yayıncılık.
- Akyüz, E. (2010). Çocuk Hukuku. Çocukların Hakları ve Korunması. Ankara: Pegem Yayınları.
- Aydın, M. (2008). Çağdaş Eğitim Denetimi. Ankara: Hatipoğlu Yayınevi.
- Aydın, M. (2010). Eğitim Yönetimi. Ankara: Hatipoğlu Yayınevi.
- Aydın, İ. (1999) Siyasi Parti ve Hükümet Programlarında Eğitim-Öğretim ve Öğretmenler, 1908-1997. Ankara: Eğitim Sen Yayınları.
- Babbie, E.(2007) The Practice of Social Research, 11th ed. Belmont, California: Thomson Wadsworth.
- Başaran,İ. E. (1993) Eğitim Yönetimi. Ankara: Gül Yayınevi.
- Bilgin, N. (2006). Sosyal Bilimlerde İçerik Analizi: Teknikler ve Örnek Çalışmalar, Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Bulut, P. ve Güven, S. (2010). Primary education in political parties' programs. Eğitimde Kuram ve Uygulama, 6 (2), 281-300.
http://eku.comu.edu.tr/index/6/2/pbulut_sgüven.pdf
- Can, Osman. (2005): Demokratikleşme Serüveninde Anayasa ve Siyasi Partilerin Kapatılması, Ankara: Seçkin Yayınları
- Çaha, Ö. (2012) Türkiye’de Siyasal Partiler ve Avrupa Birliği [İnternet-21.09.2012:<http://www.fatih.edu.tr/~omercaha/Makaleler/Turkce%20Makaleler/Secmen%20davranisi%20ve%20partilerle%20ilgili%20makaleler/SiyasiPartilerveAvrupaBirligi.doc>]
- Doğan, İ. (2004). Toplum ve Eğitim Sorunları Üzerinde Felsefi ve Sosyolojik Tahliller. Ankara: Pegem A Yayınları.
- Duman, T. (1991). Türkiye’de Orta Öğretime Öğretmen Yetiştirme, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları No:2322, İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Ekiz, D. (2009). Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Anı Yayıncılık
- Erçetin, Ş.(2006) Eğitim Bilimine Giriş. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Erdem, A. R. (2005). Etkili ve Verimli Eğitim. Ankara: Anı Yayıncılık
- Gökçe, O.(2006) "İçerik Çözümlemesi", Konya: Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları.
- Gutek, G.L. (2011) Eğitime Felsefi ve İdeolojik Yaklaşımlar. Ankara: Ütopya Yayınları.

- Gülbeden, D.(1991) Eğitimin Etkenliği ve Türkiye’de Öğretim ile Ekonomik Gelişme Ölçüleri Arasındaki İlişkiler, Ankara: MPM Yayınları No: 450.
- Gülmez, M. (2001). İnsan Hakları ve Demokrasi Eğitimi. Egemenlik İnsanıdır. Ankara: TODAİE Yayınları.
- Güneş, M. ve H. Güneş (2003) Türkiye’de Eğitim Politikaları ve Sivil Toplum Ankara: Anı Yayınları
- İnal, K. (2004). Eğitim ve İktidar. Ankara: Ütopya Yayınları.
- Pektaş, E. K. (1997). Büyük kent belediyelerinin eğitim ve kültür hizmetlerine siyasal parti ideolojilerinin yansımaları (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir. [İnternet-19.12.2012 <http://www.ekitapyayin.com/id/027/>]
- Resmi Gazete (1983) Siyasal Partiler Kanunu Kanun No: 2820 24 Nisan 1983 - Sayı: 18027, Düstur, Tertip 5, c.22
- Şişman, M.(2011). Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi. 4. Baskı. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Tanilli, S. (1996). Nasıl Bir Eğitim İstiyoruz. İstanbul: Cem Yayınevi.
- Taymaz, H. (2003). İlköğretim ve Ortaöğretim Okul Müdürleri İçin Okul Yönetimi. 7. Baskı. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Taymaz, H., (2011). Eğitim Sisteminde Teftiş. 8. Baskı. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Teziç, E. (2007) Anayasa Hukuku, (12. Basım) Ankara: Beta Yayınları
- Tok, T. N. (2012) Türkiye’deki siyasal partilerin eğitim söylemleri ve siyasaları. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, 2012, cilt 18, sayı 2, ss: 273-312
- Toprakçı, E.(ed.) (2002) Eğitim Üzerine. Ankara: Ütopya Yayınları.
- Toprakçı, E. (2009) Öğretmenlerin Suç Karnesi (Yargı Kararlı Gazete Haberleri Ölçütünde Karşılaştırmalı Bir Analiz) Denizli: Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi, IV. Ulusal Eğitim Yönetimi Kongresi, Bildiri Kitabı, 14-15 Mayıs 2009 (ss.475-487)
- Tural, N.(2002). Eğitim Finansmanı. Ankara. Anı Yayıncılık.
- Oğuz,O., Oktay, A ve Ayhan, H.(2010). 21. Yüzyılda Eğitim ve Türk Eğitim Sistemi. Ankara: Pegem-A Yayıncılık
- Ozankaya, O. (1977). Toplum Bilimine Giriş. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.
- Özer, B. (1993). Öğretmen Adaylarının Etkili Öğrenme ve Ders Çalışmadaki Yeterliliği. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Öztürk, H. (1993). Eğitim sosyolojisi. Ankara: Hatipoğlu Yayınları
- Smith, P. (2001). Rönesans ve Reform Çağı, Bir Sosyal Arkaplan Çalışması. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

- Yenal, O. (2002). Cumhuriyetin İktisat Tarihi, İstanbul: Türkiye Sınai Kalkınma Bankası Yayınları.
- Yıldırım, A. Şimşek, H. (1999). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri (1. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık
- Yılmaz, E. (2007). Türkiye'de Siyasi Partilerin Programlarında Eğitim-Öğretim. Ankara: Başkayerler Yayınları,